

Asia: VN/5386/2020-VM-152

Lausuntopyyntö ehdotuksesta julkisen hallinnon API-periaatteiksi

1.1 Tarjoa ja hyödynnä tietoja pääsääntöisesti ohjelmointirajapintojen kautta

Onko periaate realistinen ja käyttöönotettavissa organisaatiossasi? Miltä tukimateriaali ja esimerkit vaikuttavat? Periaatteet, tukimateriaali ja esimerkit on kuvattu liitteissä tarkemmin.

Periaate on otettavissa käyttöön, mutta huomioitavia asioita on paljon. Lisäksi tiedon avaamiseen liittyy paljon tehtäviä, mihin tarvitaan resursseja ja jos tiedon avaamista ei voida linkittää organisaation ydintehtävään, voi olla, että työ koetaan ylimääräisenä ja toteutetaan vain se mikä on aivan pakko. Tunnistamme kyllä, että tietoaineistojen avaamiseen liittyy potentiaalisesti laajamittainen lisäarvo. Toisaalta avattavaan tietoon liittyy paljon läpikäytäviä asioita ennen kuin se voidaan avata. Arvokkaat tietoaineistot voivat sisältää kaikenlaista höttöä, joten niiden kuntoon laittamisen tulisi olla pakollisena esitehtävänä kaikille tiedon avaajille. Tästä voi tulla organisaatioille suuria lisäresurssitarpeita, vaikkei itse tiedon siivoaminen ja avattavaan kuntoon laittaminen ja avaaminen suoraan hyödytä organisaation ydintehtävää. Erillisen rahoituksen tarjoaminen tiedon avaamista varten voi olla perusteltua, mikäli tätä halutaan aidosti edistää.

Julkisten aineistojen lisenssit pitäisivät olla kansainvälisesti tunnettuja avoimen datan lisenssejä. Kansallisten avoimen datan suositusten kehitystä pitäisi myös seurata. Lisenssi on syytä valita huolellisesti, jottei jälkikäteen ole huolta tai hämmennystä siitä, mihin avointa aineistoa käytetään. Voisiko periaatteissa tai niiden lisämateriaaleissa suoraan listata joitakin suositeltavia lisensointimalleja, mitkä soveltuvat julkiselle sektorille?

Kannattaa huomioida, että ulkopuoliset yksityiset, rajapintaa käyttävät organisaatiot voivat hyödyntää rajapinnan kautta haettavia aineistoja kaupallisiin tarkoituksiin. On syytä pohtia, miten organisaatio asennoituu tällaiseen toimintaan.

1.2 Määritä ohjelmointirajapintojen tarjoamiselle ja hyödyntämiselle tavoitteet ja hanki riittävät resurssit

Onko periaate realistinen ja käyttöönotettavissa organisaatiossasi? Miltä tukimateriaali ja esimerkit vaikuttavat? Periaatteet, tukimateriaali ja esimerkit on kuvattu liitteissä tarkemmin.

Periaate on otettavissa käyttöön. Tavoitteet vain on mitoitettava erittäin tarkkaan resurssien kanssa. Jos tietojen avaamista ei saada sidottua organisaation ydintehtävään, voi resurssien puute estää tietojen avaamista. Esimerkiksi ei välttämättä ole käytettävissä henkilöresurseja tai tarvittavia teknologisia ratkaisuja joiden avulla voidaan muokata tietoaineistoja (anonymisoida) siihen muotoon, että ne voidaan tarjota julkisten rajapintojen kautta muille toimijoille.

Lisäksi organisaatioiden tulee huomioida maksullisten aineistojen avaamisesta koituvat kustannukset. Jos API-palvelu tilataan ulkopuoliselta palveluntoimittajalta, varmista, että sopimus takaa asiakaspalvelun ongelmatilanteissa. Jos organisaation omaa API-osaamista ei ole, ei organisaatio voi tarjota API:n liittyvää asiakaspalveluapalvelua ilman toimittajan tukea.

1.3 Varmista hankinnoissa yhteentoimivuus muiden tietojärjestelmien kanssa

Onko periaate realistinen ja käyttöön otettavissa organisaatiossasi? Miltä tukimateriaali ja esimerkit vaikuttavat? Periaatteet, tukimateriaali ja esimerkit on kuvattu liitteissä tarkemmin.

Periaate on otettavissa käyttöön. Tiedon jakelu on huomioitava jo aivan järjestelmän suunnittelun alkuvaiheessa. Lisäksi organisaatioiden tulee huomioida maksullisten aineistojen avaamisesta koituvat kustannukset. Jos API-palvelu tilataan ulkopuoliselta palveluntoimittajalta, varmista, että sopimus takaa asiakaspalvelun ongelmatilanteissa. Jos organisaation omaa API-osaamista ei ole, ei organisaatio voi tarjota API:n liittyvää asiakaspalveluapalvelua ilman toimittajan tukea.

1.4 Edistä sisäistä ja ulkoista yhteistyötä

Onko periaate realistinen ja käyttöön otettavissa organisaatiossasi? Miltä tukimateriaali ja esimerkit vaikuttavat? Periaatteet, tukimateriaali ja esimerkit on kuvattu liitteissä tarkemmin.

Periaate on otettavissa käyttöön. Valtionhallinnossa yhteistyötä voi tapahtua API-palveluiden kehittämisessä myös yli organisaatorajojen. Esimerkiksi olisi hyvä, että kaikkien tilastontuottajien avoimia aineistoja voisi hakea samoja teknologiariippumattomia rajapintoja hyödyntäen.

Lisäksi organisaation sisällä voi olla useita erilaisia API-palveluita ja ne voivat tarvita erilaisia yhteistyömenetelmiä. Osaan riittää kevyet itsepalvelutyypiset foorumit ja palautekanavat kun taas osa rajapintapalveluista voi vaatia merkittävästi suurempia yhteistyömenetelmiä ja neuvontapalveluita. Organisaatioita voisi ohjeistaa kategorisoimaan API-palveluiden toimintamalleja tarvittaessa.

2.1 Kehitä ohjelmointirajapintoja tarvelähtöisesti

Onko periaate realistinen ja käyttöön otettavissa organisaatiossasi? Miltä tukimateriaali ja esimerkit vaikuttavat? Periaatteet, tukimateriaali ja esimerkit on kuvattu liitteissä tarkemmin.

Periaate on otettavissa käyttöön. Palautteen keräämisen lisäksi on myös tarjottava teknistä tukea rajapintojen käyttäjille. Erilaiset käytännön esimerkit API:n käytöstä auttavat käyttäjää ymmärtämään, miten rajapintaa voidaan hyödyntää erilaisissa alustoissa ja millaisiin kokonaisuuksiin sitä voidaan soveltaa.

2.2 Määritä ohjelmointirajapintojen tarjoamiseen ja hyödyntämiseen liittyvät roolit, tehtävät, vastuut ja toimintamallit.

Onko periaate realistinen ja käyttöönotettavissa organisaatiossasi? Miltä tukimateriaali ja esimerkit vaikuttavat? Periaatteet, tukimateriaali ja esimerkit on kuvattu liitteissä tarkemmin.

Periaate on otettavissa käyttöön. Organisaation sisällä voi olla useita merkitykseltään ja vaatimuksiltaan erilaisia API-palveluita ja ne voivat tarvita erilaisia toimintamalleja. Osa rajapintapalveluista voidaan ja kannattaa pyrkiä toteuttamaan minimiresursseilla, kun taas osa voi olla organisaation ydintehtäviä, jolloin tehtäviä ja vastuuta on laajamittaisemmin. Organisaatioita voisi ohjeistaa kategorisoimaan API-palveluiden toimintamalleja tarvittaessa. Lisäksi rooleja määriteltäessä ulkopuolisten toimittajien asemaa on syytä pohtia.

2.3 Kuvaa ohjelmointirajapintojen muodostama kokonaisuus

Onko periaate realistinen ja käyttöönotettavissa organisaatiossasi? Miltä tukimateriaali ja esimerkit vaikuttavat? Periaatteet, tukimateriaali ja esimerkit on kuvattu liitteissä tarkemmin.

Periaate on otettavissa käyttöön. Esimerkit ja kuvat ovat laadukkaita ja käyttökelpoisia.

2.4 Tunnista ja hallitse ohjelmointirajapintoihin liittyvät riskit

Onko periaate realistinen ja käyttöönotettavissa organisaatiossasi? Miltä tukimateriaali ja esimerkit vaikuttavat? Periaatteet, tukimateriaali ja esimerkit on kuvattu liitteissä tarkemmin.

Periaate on otettavissa käyttöön. Olisiko tarpeen/mahdollista ottaa API lausunnossa kantaa loppukäyttäjän tunnistetietojen (ml. valtuutukset) välittämiseen ja hyödyntämiseen ainakin viranomaisyhteistyössä käytettävien rajapintojen osalta? Viittaus: Tiedonhallintalaki 906 / 2019 Luku 5 22 § Tietojen luovuttaminen teknisen rajapinnan avulla viranomaisten välillä.

Millä tavalla eri organisaatioiden tietoaineistojen yhdistämiseen liittyvät turvallisuusnäkökohdat huomioidaan? Tunnistaako yksittäinen toimija kokonaisuuteen liittyviä riskejä, huomioiden esimerkiksi koneälyn tuomat mahdollisuudet?

Tähän voisi linkittää myös tiedonhallintalautakunnan suosituksen tietoriskienhallinnasta https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162150/VM_2020_21.pdf?sequence=1&isAllowed=y

3.1 Kehitä ohjelmointirajapinnat avoimilla ja teknologiariippumattomilla standardeilla ja protokollilla

Onko periaate realistinen ja käyttöönotettavissa organisaatiossasi? Miltä tukimateriaali ja esimerkit vaikuttavat? Periaatteet, tukimateriaali ja esimerkit on kuvattu liitteissä tarkemmin.

Periaate on otettavissa käyttöön. Standardeissa ja teknologioissa olisi hyvä noudattaa julkishallinnon yhteisiä suosituksia.

3.2 Kuvaa ohjelmointirajapintojen käsittelemät tiedot yhteisten ja yleisten tietomallien mukaisesti

Onko periaate realistinen ja käyttöön otettavissa organisaatiossasi? Miltä tukimateriaali ja esimerkit vaikuttavat? Periaatteet, tukimateriaali ja esimerkit on kuvattu liitteissä tarkemmin.

Periaate on otettavissa käyttöön. Sanastojen ja käsitteiden suhteen on tehty jo valtavasti töitä, mutta edelleen asia on hyvin ajankohtainen. Tämä on tärkeä periaate kun automaattinen päätöksenteko yleistyy. On tärkeää noudattaa tarkoin laissa säädettyjä käsitteitä. Periaatteissa olisi hyvä korostaa muutostilanteiden käytänteitä eli esimerkiksi samaa tietokenttää ei tule koskaan käyttää toiseen käyttötarkoitukseen.

3.3 Testaa, versio, dokumentoi ja julkaise ohjelmointirajapinnat

Onko periaate realistinen ja käyttöön otettavissa organisaatiossasi? Miltä tukimateriaali ja esimerkit vaikuttavat? Periaatteet, tukimateriaali ja esimerkit on kuvattu liitteissä tarkemmin.

Periaate on otettavissa käyttöön, mutta vaatii lisäresursointia. Dokumentoinnissa on tärkeää kuvata API:n käytön lisäksi aineiston rakenne ja olennaiset metatiedot, jotta käyttö olisi mahdollisimman sujuvaa ilman asiakaspalvelun rasittamista.

3.4 Seuraa ohjelmointirajapinnoille asetettuja mittareita ja muita ominaisuuksia

Onko periaate realistinen ja käyttöön otettavissa organisaatiossasi? Miltä tukimateriaali ja esimerkit vaikuttavat? Periaatteet, tukimateriaali ja esimerkit on kuvattu liitteissä tarkemmin.

Periaate on otettavissa käyttöön. Organisaatioiden tulee toimintamalleissa määrittää näiden mittareiden seurantavastuut. Osa vastuista voi olla keskitettyjä ja osa kohdistua tiedon ja palvelun omistavaan yksikköön.

Kannattaa seurata myös taustajärjestelmien vakautta ja kuormittuvuutta rajapinnan avaamisen jälkeen. Piikit voivat muodosta yllättäen ja voimakkaina, esimerkiksi boteista lähtöisin olevat rajapintahaut havaittuihin avoimiin rajapintoihin voivat muodostua ongelmaksi. Rajapintaan olisi hyvä laittaa jonkinlainen kuormanjakaja käsittelemään liikennettä. On myös mahdollista, että rajapintaa halutaan kuormittaa kiusan- tai haitantekotarkoituksessa. Kappaleessa 2.3 todetaan ”Joissain tilanteissa hyödyntäjän tunnistus (autentikointi) voidaan julkisissakin ohjelmointirajapinnoissa tehdä”. Mitä tarkoittaa ”jossain tilanteissa”? Tämä mahdollistaisi myös suojautumista haitantekotarkoituksessa aiheutetulta kuormitukselta (vaikka tämä käsittääkseni estää esim ”CC BY 4” lisenssin käytön).

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Tulli kiittää mahdollisuudesta lausua valtionhallinnon API-periaatteista. Periaatteet, lisämateriaali ja esimerkit on laadittu huolellisesti. Osa periaatteista vaatii lisäresursseja, mutta osa on jo organisaatiossamme käytössä.

Vuorensola Kaisa
Tulli.fi